

Dokument nr. 8:43

(2004-2005)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Rolf Reikvam, Lena Jensen, Karin Andersen og Sigbjørn Molvik

Forslag fra stortingsrepresentantene Rolf Reikvam, Lena Jensen, Karin Andersen og Sigbjørn Molvik om å lovfeste at fylkeskommunene skal tilby opplæring etter modellen skole på arbeidsplass

Til Stortinget

BAKGRUNN

Innføringen av Reform 94 med hovedmodellen 2+2 for fagopplæring, har ført til bedre gjennomstrømming og færre bortvalg. Likevel viser rapporten "Bortvalg og prestasjoner" fra Norsk Institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) at det fortsatt er en stor andel elever som velger bort videregående skole. Det er store forskjeller mellom studieretningene når det gjelder andelen elever som når fram til fagbrev i løpet av 4 eller 5 år. Rapporten drøfter hvilke forhold som påvirker elevenes bortvalg og hva som er avgjørende for om de gjennomfører en påbegynt opplæring innenfor rammene av den tilmålte tiden.

Elever som kommer inn på sitt første ønske har større sannsynlighet for å gjennomføre enn elever som kommer inn på andre eller tredje ønsket. Foreldrenes utdanningsbakgrunn og elevenes sosiale bakgrunn har også betydning for om en elev fullfører en påbegynt utdanning. Elever med innvandrerbakgrunn har større sannsynlighet for å avbryte en påbegynt utdanning enn elever som kommer fra majoritetskulturen.

Retten til individuell tilpasning av opplæringen er det grunnleggende prinsipp som all opplæring skal bygge på. For de aller fleste elever vil dette skje innenfor rammen av hovedmodellen. Dagens hovedmodell skal ligge fast, og skolene skal innenfor rammene av denne modellen lage individuelle opplæringsplaner. Hovedmodellen forutsetter at de to før-

ste årene skal gjennomføres som et skoleløp. De to siste årene skal legges til en eller flere arbeidsplasser, etter at det er tegnet en lærekontrakt mellom bedriften(ene) og kandidaten.

Læring er en krevende prosess og opplæringen må ta hensyn til elevenes ulike forutsetninger og bakgrunn. Utdanningssystemet er i stor grad preget av en akademisk læringstradisjon. Med grunnlag i en teoretisk tilnærming skal man ta fatt på det som for mange blir den praktiske virkeligheten. Dette er en tradisjon som står sterkt også i grunnskolen, spesielt på ungdomstrinnet. Mange elever som trenger en annen tilnærming til læring, vil derfor ofte ha med seg uheldige erfaringer inn i videregående skole. Noen velger å ikke begynne, mens andre etter hvert vil velge opplæringen bort. Det er derfor viktig at opplæringen klarer å fange opp elever som trenger et opplæringsløp som bygger på tradisjonen fra fagopplæringen, der man starter med det praktiske for så å gå videre til det teoretiske.

I Ot.prp. nr. 67 (2002-2003) foreslo departementet å endre opplæringsloven slik at hele opplæringsløpet fram til fagbrev kan legges til en bedrift. Forslaget var en oppfølging av Innst. S. nr. 139 (2001-2002) på grunnlag av Dokument nr. 8:72 (2001-2002) - forslag fra Rolf Reikvam og Lena Jensen. I innstillingen uttalte komiteen blant annet:

"Komiteen mener at lærlingen, fylkeskommunen og bedriften i samarbeid må lage opplæringsløp som tilpasses den enkelte lærling. Komiteen vil minne om at kandidater som trenger alternative løp i forhold til hovedmodellen, ofte vil ha problemer med å fungere i en tradisjonell skolesituasjon. Det er derfor viktig at det blir lagt til rette for ulike læringsarenaer også for denne delen av opplæringen. Komiteen mener at opplæringen i størst mulig grad bør legges til bedriften som har tegnet lærekontrakten. Med en slik tilrettelegging vil lærlingen lettere se sammenhengen mellom praksis og teori.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, vil understreke at læreplanenes faglige krav også gjelder for kandidater som velger andre løp enn hovedmodellen 2+2. Det er fylkeskommunen som har det faglige ansvaret for den del av opplæringen som omfatter Grunnkurs og VKI. Dette ansvaret kan ikke overlates bedrifter som tegner kontrakt for hele eller større deler av utdanningsløpet."

De senere år har andelen ungdommer som velger yrkesfag økt. Dette er et resultat av en bevisst politikk fra fylkesutdanningsmyndighetene, og i samsvar med uttalt politikk fra myndighetene sentralt. Når andelen som velger yrkesutdanning øker, blir det en enda større utfordring å legge til rette utdanningsløp som gjør at flest mulig fullfører fram til fagbrev. Det må derfor være ulike og differensierte tilbud og ofte må løpene skreddersys for den enkelte.

Skole på arbeidsplass er et tilbud utarbeidet av entreprenørbedrifter i samarbeid med Aetat. Tilbudet har vært rettet mot arbeidsledige uten fullført videregående skole, og er hovedsakelig finansiert av Aetat. Kurset går over 40 uker og gir utdanning på VKI-nivå. For elever som har manglende kunnskaper fra grunnkurs, blir det lagt til rette opplæring for å dekke opp nødvendige forkunnskaper. Fullført kurs gir grunnlag for å tegne lærekontrakt.

Mange som har fått tilbudet har vært i en vanskelig livssituasjon med mangelfull utdanningsbakgrunn og dårlige erfaringer med utdanningssystemet. Det har derfor vært viktig å tilrettelegge det sosiale med forskjellige motiveringstiltak, som har vært forholdsvis kostnadskrevenne. Tilbudet har vært konsentrert om byggfagene betong, anlegg og byggverk og tømmerfag, og er gjennomført i sin helhet på byggeplass. Opplegget bygger på en pedagogisk modell der all opplæring er lagt til en byggeplass, og der alt blir relatert til denne plassen. Deltakerne følger byggeplassens arbeidstid, og de utfører mest mulig reelle arbeidsoppgaver.

Prosjektet er evaluert av Stiftelsen for Industriell og Teknisk Forskning (SINTEF) teknologiledelse. Evalueringen viser at deltakerne og lærebedriftene opplever kurset og den pedagogiske modellen som god og nyttig. For grupper som ikke mestrer den tradisjonelle skolebaserte opplæringen i yrkesfag, er skole på arbeidsplass en mulighet for å nå fram til en fullført kompetanse og fagbrev. På grunn av det spesielle opplegget og måten å organisere læringsarbeidet på, skiller skole på arbeidsplass seg på flere områder fra den vanlige måten å tenke videregående opplæring på. Skoledagens lengde, antall uker i løpet av året, komprimering av lærestoffet og at elevene følger en vanlig arbeidsprosess, gjør det spesielt kre-

vende for elevene. Til tross for dette er likevel andelen som har fullført fram til lærekontrakt og oppnådd fagbrev god. Tatt i betraktning at mange av deltakerne har dårlige erfaringer med organisert opplæring, og at mange som startet har hatt forskjellige sosiale problemer, må resultatene sees som svært gode.

I evalueringsrapporten anbefales det at skole på arbeidsplass videreføres som et utdanningstiltak rettet mot de målgruppene som kurset så langt har vært rettet mot. Dessuten anbefales det at det bør vurderes om ikke kurs som tar opp i seg skole på arbeidsplassens pedagogiske modell, blir tatt i bruk på bredere basis. Det anbefales videre at dagens aktører, i samarbeid med videregående skoler og fylkeskommuner, utvikler den pedagogiske modellen. Særlig er det mye å hente på å utvikle en enda sterkere praktisk vinkling av opplæringen i allmennfagene. I evalueringsrapporten uttales det blant annet:

"Vi anbefaler videre at det blir vurdert hvordan den pedagogiske modellen fra skole på arbeidsplass med praktisk innretning også på teorifagene, kan benyttes også overfor aktuelle grupper utenfor arbeidsmarkedsetatens arbeidsområde: elever i og utenfor videregående skole, knyttet til kompetansereformen og lignende. Skole på arbeidsplass kan vise seg å være et godt eksempel på hvordan en kan oppnå en bedre integrering av teori og praksis i yrkesopplæringen. På denne måten kan lærdommen og erfaringene fra skole på arbeidsplass også komme til å peke ut over den betydning kurset har om arbeidsmarkedstiltak."

Utvikling av ulike utdanningsløp som kan supplere hovedmodellen, vil være nødvendig dersom flere skal nå fram til fagbrev i løpet av 4 eller 5 år. Skole på byggeplassen er et slikt tilbud, som kan nå elever som er lite motiverte, og som trenger å nærme seg det teoretiske lærestoffet gjennom praksis. Som evalueringsrapporten foreslår, bør dette inngå som et tilbud også til elever som fylkeskommunene har ansvar for. Endringen i opplæringsloven understreker at det skal bli lettere å få alternative løp fram til fagbrev. Skole på arbeidsplass kan tilbys innenfor rammen av dagens lov. Det er trolig ikke nødvendig med lovendring for at fylkeskommunene skal kunne utvikle og tilby denne type opplegg til elever som ellers vil være i fare for å falle utenfor den organiserte opplæringen. Tilbudet slik det er lagt opp så langt er kostnadskrevenne, noe også evalueringsrapporten påpeker. Kostnaden kan derfor bli en bremse for opprettelse av tilbud til ordinære elever. For å unngå at den fylkeskommunale økonomien setter en stopper for et utdanningstilbud som flere elever bør få, må tilbudet i fylkene utvikles i samarbeid med bedrifter og Aetat.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen ta initiativ til å få etablert modellen skole på arbeidsplass som en integrert

del av fylkeskommunens ordinære opplæringstilbud. Dersom det er behov for lovendring må saken forelegges Stortinget i løpet av 2005.

3. februar 2005